

Za orchidejemi do Turovky

Pouhý kilometr jihozápadně od obce Turovka lze v přírodní památce Borky na přelomu května a června vidět desítky kvetoucích exemplářů dnes již vzácné orchideje naší přírody – prstnatce (vstavače) májového – lidově nazývaného „kukačka“ (fialový květ na fotografii). Spolu s ním se v JZ nejmokřejší části tohoto maloplošného zvláště chráněného území přírody vyskytují bohaté porosty dalšího zvláště chráněného druhu: vachty trojlisté (bílý květ na fotografii). Vzácně se zde vyskytuje i jedna z masožravých rostlin naší květeny – rosnatka okrouhlostá. Drobný hmyz je přiváben, chycen a poté stráven (rozložen) pomocí látek produkovaných stopkatými lepivými žlázkami pokrývajícími povrch jejich listů. Všechny tři druhy jsou zákonem chráněné, což kromě jiného znamená, že je zakázáno je „vyrýpávat“. A to nejen z důvodu dvojité zákonné ochrany (chráněný druh + existence přírodní památky), ale i z důvodu jejich specifických nároků na stanoviště, případně i vazeb na další druhy organismů (v případě orchidejí je vyvinuta endotrofní mykorrhiza – soužití hub s podzemními orgány rostlin – vlákna hub zvaná hyfy prorůstají do vnitřních orgánů rostlin a probíhá pro orchideje nezbytná vzájemná látková výměna).

Na území přírodní památky Borky se vyskytují další vzácné rostliny, z nichž nejvíce upoutá počátkem května žlutě kvetoucí

starček potoční; z rostlin nižšího vzrůstu stojí za pozornost kozlíček dvoudomý, zábělník bahenní, četné druhy nízkých ostřic a další druhy. Cenné jsou též porosty bezkolence (druh trávy) s modrofialově kvetoucím čertkusem lučním a porosty mokřadních křovitých vrb s převládající vrbou ušatou. Pozoruhodné jsou i druhově bohaté vlhké sečené louky nižšího vzrůstu s výskytem zákonem chráněného všivce lesního v nejsevernější části území.

Přírodní památka Borky je útočištěm nejen rostlin, ale i četných druhů živočichů – zejména bezobratlých (například motýlů). Takových míst je v současné krajině Pelhřimovska jen poskrovnu a kvetoucí porosty plné různých druhů motýlů proto skýtají nevšední podívanou.

Na území přírodní památky je prováděno sečení, jehož cílem je např. zabránění zarůstání bezlesí náletovými dřevinami a křovinami a zachování mozaiky porostů mokřadních křovitých vrb a bylino-travních společenstev v dnešním rozsahu, potlačení konkurenčně silných

druhů (ve prospěch konkurenčně slabších, většinou vzácnějších či chráněných druhů), zabránění hromadění stařiny a výskytu nitrofilních druhů apod. Prováděny jsou též speciální zásahy (např. na podporu populace rosnatky) a mozaikovitě sečení (části porostů jsou nesečeny, aby jednotlivá vývojová stadia hmyzu měla potřebnou potravní nabídku).

Důsledkem probíhající péče je například zdvojnásobení počtu kvetoucích orchidejí od doby vyhlášení chráněného území či postupné zlepšování kvality či druhové bohatosti dříve dlouhodobě nesečených porostů.

Přírodní památka Borky byla vyhlášena 15. 9. 2010, její výměra činí 9,17ha.

text a fotografie: ing. Čestmír Vitner, Horní Cerekev, květen 2015